O NUNTĂ RĂZĂȘEASCĂ LA TIGHINA

În vara anului 1872 Alexandru al II-lea hotărî să-i fericească pe basarabeni prin ita sa. Pentru a da aceact un aspect popular, e l-ar fi făcut iubit și pectat de moldoveni, se ărî ca în timpul vizitei se organizeze o mare nunrăzășească, ca în povești. Ca loc al festivității a fost s platoul dintre cetatea ghinei și oraș. Din timp u dat dispozițiile necesare din fiecare plasă a Basabiei să se aleagă cîte o reche de tineri — pe sprîeană, cei mai frumoși. Zinunții a fost hotărîtă pria duminică din septembe. Pe platoul Tighinei au părut corturi mari, amenate cu tot ce era necesar: ese lungi de scînduri, acoerite cu fețe de masă fruos brodate, altele sub umbre, meșterite anume, la are puteau să ia parte mii e oameni poftiți din întrea Basarabie.

Cum era obiceiul locului, entru masa mare s-au adus utoaie de vin din cel mai un — de pe dealurile Tihinei și de la Strășeni, de Cojușna și Cobîlca, Șabo Cetatea Albă. S-au tăiat ci de boi, porci și berbeci, are număr de curcani, gîște și alte orătănii, care în ua nunții au fost puse la igare nu departe de locul nde avea să se desfășoare easta nemaipomenită în toria ținutului sărbătoare. In ziua fixată fiecare predinte de plasă veni cu pechea de tineri aleasă, în suri și căruțe cu șarabatrase de cai focoși, care care mai frumoși. După rechea ce urma a fi cunută de împărat veneau cățele cu muzicanți din lorile de baștină ale mirilor mireselor. La această nunîmpărătească a fost adus cînte și renumitul lăncutarul, cu Costache, cu rnița și cu Măslină, fiee cu tarafurile lor de la ișinău și din împrejurimi. venit și Gheorghe Murgu la Dubăsari, de peste stru, vestiții cîntăreți de biserica Măzărache din ișinău, anume diaconul Petcu și dascălul Andrei Madan. Scriitorul și povestitorul Gheorghe Madan în cartea «De la noi din Basarabia» descrie cu deosebit talent trecerea acestor nuntași ce veneau tocmai de la Hotin, Soroca, Bălți prin Chișinău în frumoasele lor șarabane, alcătuind alaiuri de cîte 30—40 de căruțe, cu cete de vornicei, călări pe cai buiestrași, cu ploșca-n mînă, cu biciul tătăresc în tureatca cizmei.

Țarul Alexandru al II-lea, însoțit de împărăteasă și o bogată suită de curteni, a sosit la Tighina în seara zilei de 6 septembrie, unde a fost primit cu toate onorurile cuvenite de guvernător, trupele garnizoanei, demnitarii orașului. Familia imperială și înalții oaspeți au fost găzduiți în cetate.

Și, astfel, a doua zi s-a început această nuntă nemaipomenită pînă atunci. Pe la 10 dimineața și-au făcut apariția împăratul și împărăteasa, cu curtenii și soțiile lor, îmbrăcați în haine strălucitoare, întîmpinați cu urale nesfîrșite de nuntași și miile de oameni (se zice că ar fi asistat la vreo 100 de mii) invitați din toate colțurile provinciei.

Perechile ce urmau a fi cununate s-au rînduit într-un cerc mare și fiecare pereche era încadrată de cîte un curtean împărătesc cu soția sa, care erau desemnați să reprezinte pe împărat și împărăteasă. Țarul a cerut ca cea mai frumoasă pereche să vină lîngă el și țariță spre a le ține coronițele de cununie pe cap.

Norocul a făcut să fie aleasă perechea din Molovata, plasa Susleni, județul Orhei, și anume Petre Bulat, zis Adăscăliței, fecior de răzeși, cu Varvara Pahomie. Slujba cununiei s-a făcut de un sobor de preoți în frunte cu arhiepiscopul Basarabiei.

După cununie, potrivit obiceiului moldovenesc, tinerii cununați, însoțiți de curtenii-nași și vornicei, s-au dus la cortul împăratului, așa cum erau îmbrăcați în frumoase costume naționale moldovenești și, închinîndu-se pînă la pămînt, au depus pe scara cortului împărătesc colacii de nuntă, cu care veniseră de acasă.

Apoi împăratul a făcut un semn — nuntașii se așezară la mese, arhiepiscopul binecuvîntă masa și toți cei prezenți începură să se înfrupte din bunătățile pregătite. Vinurile alese dezlegară în curînd limbile și dădură cep veseliei.

Țarul a fost servit ca totdeauna cu bucate pregătite de bucătarul-șef venit special de la Peterburg, împreună cu ștatul cuvenit de chelneri, îmbrăcați toți în haine albe cu fireturi galbene, strălucitoare. După masă el dori să vadă jocurile naționale ale moldovenilor. Costumele, dansurile pline de temperament și sprinteneală ale tineretului l-au uimit pe țar și pe toți cei din anturajul lui. Anume aceste dansuri și cîntările tarafului lăncu au constituit ultimul acord al festivităților cu care s-a încheiat nunta.

Impresionat de maniera lor — ritmul fulgerător, nemaivăzută sprinteneală și măiestrie, spre deosebire de dansurile rusești — domoale și îngîndurate — țarul exclamă: «Acestea vor fi cei mai buni oșteni ai împărăției mele!» Exclamație ce un cîtuș de mic succes. Doar povestirea captivantă a lui Gheorghe Madan și mărturia documentară a lui V. Lașkov ne-au ajutat a o reconstitui, ca o pagină interesantă, totuși, a istoriei mult pătimitului nostru meleag.

Dar, cu adevărat, nebănuite sînt căile tale, Doamne. Larg desfăcute a dragoste și ospitalitate brațele moldovenilor în fața înalților oaspeți la frumoasa nuntă împărătească de la Tighina a fost să însemne consecințe tragice în istoria de mai tîrziu a poporului nostru. Consecințe despre care adevărata Istorie, nepărtinitoare, trebuie încă să-și spună cuvîntul. Chiar dacă mulora la momentul actual nu le-ar conveni adevărul. Căci n-au trecut nici trei ani de la incorporarea sub arme a primului contingent de «dansatori» de pe platoul Tighinei, că alți mii de bravi flăcăi din satele Basarabiei i-au prins bine lui Alexandru al II-lea în războiul ruso-turc și de acum la 1874 în armata rusă a fost incorporat primul contingent de tineri basarabeni, punîndu-se capăt înlesnirii acordate la 1812 provinciei de a nu da soldați împărăției.

Substratul politic al nunții răzășești de la Tighina fu de a arăta populației din județele Basarabiei cedate în urma războiului din Crimeea de la 1852—1856, prin pacea de la Paris Moldovei, marea atenție de care se bucură basarabenii la guvernul țarist și personal la Alexandru al II-lea, eliberatorul.

Contrar așteptărilor, amintirea despre vestita nuntă răzășească nu s-a păstrat în memoria populației basarabene. Încercările noastre de a restabili istoria ei cu ajutorul memoriei bătrînilor din satele fostei plase Cobîlca (16 sate) nu s-au soldat cu

tele de la Plevna și Șipca unul din puținii participanți rămași în viață — Ion Spoială din Popeștii-de-Sus, județul Soroca, — avea să-și amintească la 1938: «Erau mulți moldoveni, unul Chirilă din Popeștii-de-Jos, alții din ținutul Orheiului, Bălți și Hotin». Povestea, de asemenea, despre gerurile groaznice din Balcani ce coseau soldățimea mai strașnic decît ghiulelele turcești. El însuși scapă teafăr fiindcă-și cumpărase ciubote căptușite cu pîslă (a se mai vedea: «Viața Basarabiei», 1939, nr. 2—3, pag. 107—111). Tot aici e înserată și adeverința lui Ion Spoială, potrivit căreia s-a aflat în rîndurile unității de la 1 ianuarie 1877 pînă la 16 mai 1879, fiind decorat pentru vitejie (znaki otlicia imeet svetlobronzovuiu medali v pamiati voinî 1877—78 i «Rumânskii krest»).

Calitățile de buni ostași au făcut comandamentul rusesc să nu-i treacă cu vederea pe basarabeni și în alte războaie ale imperiului. O inscripție pictată pe o tablă din dosul ușii unui dulap de la biserica din Codreanca (Strășeni) mărturisește că în războiul ruso-japonez au căzut în luptele de la Port-Artur doi feciori ai satului: Ion Samoilă și Grigore Mustață. Cădeau feciorii Moldovei departe de baștina lor, luptînd pentru interese străine neamului nostru — cele de expansiune a imperialismului rus.

Mult mai mare trebuie să fi fost lista basarabenilor căzuți în Galiția, Prusia, în Carpați și pe alte fronturi ale primului război mondial. Spre marele nostru regret, participarea basarabenilor la suspomenitele războaie, cît și la ultimul, cel de-al doilea război mondial, rămîne a constitui și ea una din multiplele «spații albe» ale istoriei neamului nostru. ...Cumplită nedreptate a destinului. O nuntă — cununa dragostei și izvorul vieții,— tot ea să fie prilej de trimitere la secerișul morții a celor mai frumoși și scumpi feciori. Sînt multe popoare le care-au mai avut asemenea destin?

Constantin BOBEICA,
pedagog, satul Codreanca, raionul Străseni

credeți-mă, născut t pămînt, sînt gata să

Sîrbu, Nicolae Cebotari, Petru Sîrbu, la Veaceslav Pro-

cu tentativa de a aduna în co. lectivul «Nistrului» doar fot.